

Palmzondag

2 april 2023

Met Matteüs en Jacobus op weg naar Jeruzalem

Hij komt om de vruchten van ons leven

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

We zijn de afgelopen weken met Matteüs en Jacobus naar Jeruzalem gegaan. De evangelist vertelt ons de weg van Jezus. Het is een open uitnodiging die een uitdaging wil zijn. De briefschrijver Jacobus wijst ons de weg als het gaat om de consequenties in de praktijk.

Als Jezus Jeruzalem binnen gaat onder hosannageroep, doet hij dat met een verwachting. Niet langer kan een confrontatie uitblijven. In de tempel treft hij handel aan. Hij brengt er genezing. In de dicht bebladerde vijgenboom hangt niet één vrucht. Wat zijn woorden waard als er geen daden aan verbonden zijn? Aan de vruchten kent men de boom.

Schriftlezing Oude Testament: Psalm 24

Schriftlezing Brieven: Jacobus 3, 1-12

Evangelie van de Intocht in Jeruzalem: Matteüs 21, 1-22

Prediking

Gemeente van Christus,
een van de belangrijkste eigenschappen die de mens onderscheidt van het dier is het spreken. De taal is een voor mensen uniek fenomeen. Dat wij in staat zijn, niet alleen om eten te roepen en een kreet van pijn te slaken, niet alleen kunnen kreunen van genot, of kunnen janken van verdriet, maar het vermogen hebben allerlei genuanceerde boodschappen te communiceren maakt ons waarachtig mens en geeft aan ons denken en voelen een schitterend instrument.

Maar wie niet werkelijk leerling is, kan nooit als leraar optreden. Juist onze tong is een van de gevaarlijkste onderdelen van ons lichaam. Wij kunnen met onze capaciteit tot spreken namelijk onvoorstelbare schade aanrichten, soms zelfs zonder dat wij daar erg in hebben. Vloek en zegen liggen vlak naast elkaar. Wie geen werkelijke zeggenschap heeft over zijn eigen spreken en zwijgen, zal vaak iets zeggen waar hij of zij later spijt van heeft, of zou moeten hebben. Dat is iets wat gemakkelijk vergeten wordt in deze wereld waarin je niet lijkt te bestaan, wanneer je niet zorgt dat je door velen wordt gehoord. In stilte willen leren schijnt niet erg begeerd te zijn.

In de psalm van deze zondag, die gaat over de intocht van de vrede van God in de stad van de mensen, gaat het ook over de definitie van de mens die de berg van de Heer mag beklimmen:

Wie mag de berg van de Heer bestijgen,
wie mag staan op zijn heilige plaats?
Wie reine handen heeft en een zuiver hart,
zich niet inlaat met leugens
en niet bedrieglijk zweert.¹

Dit is precies waar het misgaat bij de intocht van Jezus in Jeruzalem. Het enthousiasme op zichzelf is aan het volk gegund. Charisma is nodig. Een visie mag gevierd worden. Mensen worden aangemoedigd zich ergens voor in te zetten. Bevlogenheid heeft waarde. De leerlingen van Jezus gaan de mensen erin voor. Door op de ezelin plaats te nemen is het Jezus zelf die de profetie van de profeet Zacharia op zichzelf betreft, en zo is hij inderdaad de

¹ Psalm 24, 3-4.

zachtmoedige vorst die intocht houdt.² Het werkt aanstekelijk. Eigenlijk is het prachtig. Juichen voor de vredevorst, wie zou er niet meedoen? Het volk loopt hiervoor warm. Het wordt aangestoken door een heilig vuur. Mantels worden uitgetrokken. Takken worden geplukt. Een ontroerende optocht is het van liefde, vrede en verlangen naar gerechtigheid.

Jezus heeft naar mensen gekeken en gezien dat ze waren opgejaagd en afgemat.³ Hij was om hen bewogen en heeft zich om hen bekommerd. Jezus heeft mensen aangezien met een open blik, hen aangeraakt en genezen. En dat voelen ze.

Hun enthousiasme is echt en tegelijk kan zo'n optocht in onze wereld nooit zonder schade plaatsvinden. Eenmaal in de stad, eenmaal onder de poorten van Jeruzalem doorgedaan, kan Jezus immers niet zomaar meer afstappen en zeggen dank je wel, het was mooi, maar nu is het afgelopen. Ik ga weer naar huis. Nee, er zijn nu verwachtingen gewekt. Er komt, hoe dan ook, een vervolg. Er komt een confrontatie. Er gaat iets gebeuren. Immers, nu is de hele stad in rep en roer.

Jezus gaat de tempel binnen en treft daar iets aan wat hem in ieder geval geheel ontgoochelt. De man uit Galilea ervaart dit als een rovershol, een commerciële marktplaats, een beurs van eigenbelangen, die is gebouwd op de grondvesten van het heilige. Offerdieren worden verkocht. Munten met een afbeeldingen van de Romeinse keizers die zich presenteerden als onderweg naar vergoddelijking werden als Godslasterlijk ervaren door de Joden en konden tegen betaling worden gewisseld voor speciaal tempelgeld geschikt om te doneren. Deze tempel was bedoeld als de plaats om God te ontmoeten, een rustplaats van stilte, inkeer en toewijding. Maar het heilige verliest niet alleen zijn waarde wanneer het wordt misbruikt omwille van de macht. Het komt te verkeren in zijn tegendeel. Er komt een ongekende valsheid naar boven wanneer God wordt misbruikt om de schijn van oprechtheid te geven aan menselijk handelen in dienst van eigenbelang. Hypocrisie en schijnheilige leugenachtigheid gaan regeren op de plaats waar juist Gods wet zou moeten worden uitgelegd als de basis voor gerechtigheid en vrede. Een vacuum blijft niet vanzelf leeg. Wie God heeft afgezworen, houdt voor de mensen maar heel moeizaam ruimte over. Al te snel, weet Jezus, zit er een andere god op de lege troon. Mammon is zijn bijnaam. Hij eist onvoorwaardelijke gehoorzaamheid naar zijn eigen wetten.⁴

Dit is de botsing, die niet alleen symbolisch, maar ook historisch, naar alle waarschijnlijkheid heeft geleid tot de dood van Jezus van Nazareth. Hier zit de kiem van het grote conflict. Dit optreden van Jezus kunnen degenen die profiteren van het onrecht niet zomaar onbestraft over hun kant laten gaan. Laten zij dit zomaar gebeuren, dan is immers hun lucratieve positie voorgoed aangetast.

De man uit Nazareth komt om de vruchten van ons leven. Hij staat symbool voor het moment van Gods recht op de messiaanse oogst.⁵ Daar gaat zijn gezag mee gepaard, ook naar ons toe. Dit is actueler dan menigeen denkt. Wij allemaal worden uitgedaagd naar ons eigen leven te kijken als naar een boom geplant aan waterstromen. Dat is de boom waar Psalm 1 van zingt:

Op tijd draagt hij vrucht,
zijn bladeren verdorren niet.

² Zacharia 9,9.

³ Vgl. Matteüs 9, 35-38.

⁴ Vgl. Matteüs 6,24.

⁵ Matteüs 21, 33-45.

Alles wat hij doet komt tot bloei.⁶

Er is een oprechtheid in het beeld van de boom. Een boom kan zichzelf niet ontkennen. Een boom staat waar hij staat. Hij kan niet wegvlugten. Een boom kan zich niet verschuilen. De vruchten van aan boom zijn niet te veinzen, en ook het ontbreken van die vruchten niet. Ook Jakobus houdt van dit zuivere beeld:

...kan een vijgenboom olijven voortbrengen,
of een wijnstok vijgen?⁷

Tegelijk, wij weten dat we niet altijd mensen uit één stuk zijn. Iedereen die even nadenkt en in de spiegel kijkt, beseft dat. Ook al bedoelen wij het nog zo goed, er is misschien wel geen mens bij wie het nooit zal zijn: ‘Heden hosanna, morgen kruisigt Hem!’ Een boom waaraan, hoewel geplant aan waterstromen en voorzien van heldere bronnen, nooit een slechte vrucht te vinden is, wie zou zich dit durven verbeelden. En toch, in het donker zijn niet alle katjes even grauw. Ons verlangen doet ertoe. Wij kunnen meer of minder oprecht handelen en spreken. Wij zijn in staat om de waarheid lief te hebben met ons hart, en wij kunnen ervan afzien kwaad te spreken van een ander, ook al steekt er waarheid in wat wij zeggen. Niet ieder woord is nuttig. Niet iedere mening is waardevol om uit te spreken. Empathie drijft ons tot geduld met mensen die fouten maken en doet ons onszelf uitstrekken naar de ander als vergevingsgezind en liefdevol. De man uit Nazareth gaat ons voor op deze weg. Het misverstand dat zijn optreden oproept te overdenken, maakt tot leren bereidvolle leerlingen van ons en zal ons tot inzicht leiden.

Tot slot het gedicht ‘Intocht’⁸ van René van Loenen:

Zijn naam werd huizenhoog geprezen,
men spreidde mantels voor hem uit.
Hij zou – geroepen van Godswege –
hun koning worden, naar verluidt.

Gezeten op een ezeling,
zachtmoedig, puur en ingetogen,
trad hij de glamourwereld in.
Hosanna! Koning! In den hoge!

Wie nuchter bleef kon wel vermoeden
dat de vermeende godenzoon
wegens gebrek aan machtsvertoon
voor deze daad zou moeten bloeden.

Schreef hij geen raadsels in het zand?
Hij schiep zijn eigen misverstand.

Amen.

⁶ Psalm 1,3.

⁷ Jakobus 3,12a.

⁸ R. van Loenen, ‘Intocht’ in: J. de Bas en A. Bijl (red.), *Ik blijf van hem dromen. Het leven van Jezus in gedichten*, Utrecht 2019, 63.

Uitzending en zegen

Wij gaan de Stille Week in. Laten we er een heel bijzondere week van maken, een tijd van toewijding en naastenliefde. Laten we de tijd nemen voor reflectie. Laat deze week anders zijn dan alle andere weken.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest
is met u allen.

Afbeelding: Intocht van Jezus in Jeruzalem, fresco Scrovegnikapel Padua, Giotto di Bondone, ca. 1305